

KONTROLA RYBOŁÓWSTWA

Unijny system kontroli rybołówstwa ma na celu zapewnienie zgodności z przepisami wspólnej polityki rybołówstwa. Jego skuteczność jest powszechnie uznawana za warunek wstępny powodzenia polityki. Kontrola rybołówstwa należy do kompetencji państw członkowskich, które odpowiadają za kontrolę swoich połowów i związanej z nimi działalności, natomiast Komisja sprawdza, w jaki sposób wypełniają one swoje obowiązki.

PODSTAWA PRAWNA

Unijny system kontroli rybołówstwa został ustanowiony w związku z przyjęciem wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb), a pierwsze rozporządzenie przyjęto w 1982 r. Po kilku zmianach rozporządzenie zostało następnie całkowicie zmienione poprzez przyjęcie [rozporządzenia \(WE\) nr 1224/2009](#) (rozporządzenie w sprawie kontroli), które weszło w życie 1 stycznia 2010 r. i stało się podstawą systemu kontroli. Rozporządzenie w sprawie kontroli zostało uzupełnione [rozporządzeniem wykonawczym \(UE\) nr 404/2011](#) ustanawiającym szczegółowe zasady jego wdrożenia. Przegląd rozporządzenia w sprawie kontroli, który rozpoczął się 30 maja 2018 r., jest obecnie w fazie końcowej i oczekuje się, że nowe rozporządzenie wejdzie w życie do końca roku.

System kontroli obejmuje również [rozporządzenie \(UE\) 2017/2403](#) w sprawie zrównoważonego zarządzania zewnętrznymi flotami rybackimi (rozporządzenie SMEFF), które zapewnia ramy wydawania upoważnień statkom UE prowadzącym połowy na wodach znajdujących się poza jurysdykcją krajową państw członkowskich, a także statkom państw trzecich prowadzącym działalność na wodach UE. Ponadto UE opracowała narzędzie do zwalczania nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (NNN) na świecie – [rozporządzenie \(WE\) nr 1005/2008](#) (rozporządzenie w sprawie połowów NNN), które ma na celu zapobieganie przywozowi do UE produktów pochodzących z połowów NNN. Rozporządzenie w sprawie kontroli, rozporządzenie w sprawie połowów NNN oraz rozporządzenie SMEFF tworzą kompleksowy pakiet legislacyjny dotyczący kontroli, który obejmuje obowiązki państw członkowskich w odniesieniu do ich roli państwa bandery, państwa nadbrzeżnego, państwa portu i zbytu.

Aby poprawić koordynację działań kontrolnych państw członkowskich, UE utworzyła w 2005 r. Europejską Agencję Kontroli Rybołówstwa (EFCA) z siedzibą w Vigo (Hiszpania). Przepisy dotyczące funkcjonowania EFCA zostały ujednolicone w [rozporządzeniu \(UE\) 2019/473](#).

CELE

Ogólnym celem unijnego systemu kontroli rybołówstwa jest zapewnienie zgodności z przepisami WPRyb. Zgodnie z art. 36 [rozporządzenia podstawowego w sprawie WPRyb \(\(UE\) nr 1380/2013\)](#) kontrola rybołówstwa opiera się na:

- globalnym, zintegrowanym i wspólnym podejściu,
- współpracy i koordynacji między państwami członkowskimi, Komisją i Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa,
- opłacalności i proporcjonalności,
- stosowaniu skutecznych technologii kontroli w zakresie dostępności i jakości danych dotyczących rybołówstwa,
- unijnych ramach kontroli, inspekcji i egzekwowania,
- strategii opartej na analizie ryzyka, skoncentrowanej na systematycznych i automatycznych kontrolach krzyżowych wszystkich dostępnych właściwych danych,
- rozwoju kultury przestrzegania przepisów i współpracy między wszystkimi operatorami i rybakami.

Chociaż system kontroli rybołówstwa został zaprojektowany w celu wsparcia WPRyb, ze szczególnym uwzględnieniem jednego z niewielu obszarów wyłącznych kompetencji UE, sam system należy do kompetencji krajowych. Oznacza to, że państwa członkowskie odpowiadają za kontrolowanie swojej działalności połowowej i związanej z nią działalności, aby zapewnić przestrzeganie przez operatorów przepisów krajowych na każdym etapie produkcji. Muszą one przyjąć odpowiednie środki w celu zapewnienia kontroli, inspekcji i egzekwowania działań prowadzonych w ramach WPRyb, w tym ustanowić skuteczne, proporcjonalne i odstraszające kary. Rolą Komisji jest monitorowanie i ocena sposobu, w jaki państwa członkowskie stosują przepisy dotyczące kontroli.

OSIĄGNIĘCIA

A. Rozporządzenie w sprawie kontroli

Rozporządzenie w sprawie kontroli ma zastosowanie do wszystkich działań związanych z WPRyb prowadzonych na wodach UE lub na terytorium państw członkowskich lub przez statki rybackie UE i obywateli UE bez względu na miejsce prowadzenia działalności. Określono w nim warunki dostępu do wód i zasobów, a także zasady kontroli wszystkich środków zarządzania rybołówstwem, w tym wykorzystania uprawnień do połowów, zdolności połowowej floty rybackiej i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa. Obejmuje ono również monitorowanie działalności połowowej i inspekcje, a w przypadku naruszeń – kary, jakie należy stosować. Niektóre z niedawno zmienionych kluczowych zasad kontroli wyjaśniono bardziej szczegółowo poniżej.

1. Dostęp do zasobów i lokalizowanie

Wszystkie statki rybackie UE muszą posiadać ważną licencję połowową. W przypadku działalności podlegającej szczególnym warunkom statki muszą również posiadać specjalne upoważnienie do połowów. Wszystkie statki rybackie muszą być wyposażone w urządzenie umożliwiające ich automatyczne zlokalizowanie i identyfikację za pośrednictwem satelitarnego systemu monitorowania statków (VMS) lub sieci naziemnej. Jakkolwiek niektóre statki łodźowego rybołówstwa przybrzeżnego o długości poniżej 9 metrów są do 31 grudnia 2029 r. tymczasowo zwolnione z tego obowiązku. Unijne statki rybackie o długości powyżej 15 metrów muszą poza tym korzystać z systemu automatycznej identyfikacji (AIS), który jest narzędziem opracowanym przede wszystkim w celu zapewnienia bezpieczeństwa morskiego. Państwa członkowskie muszą zapewnić kontrolę obowiązku wyładunku za pomocą systemów zdalnego monitorowania elektronicznego, w tym kamer pokładowych, w odniesieniu do statków o długości powyżej 18 metrów, w przypadku których istnieje wysokie ryzyko niewywiązania się ze zobowiązań.

2. Wykorzystanie uprawnień do połowów

Wykorzystanie uprawnień do połowów kontroluje się na podstawie zestawu wymogów dotyczących rejestracji i zgłaszania w odniesieniu do działalności i połowów. Kapitanowie wszystkich statków rybackich muszą prowadzić elektroniczny dziennik połowowy, w którym zapisywane są informacje, np. dotyczące połowów każdego gatunku (w przypadku statków o długości poniżej 12 metrów prowadzony jest uproszczony dziennik połowowy). Kapitanowie sporządzają deklarację wyładunkową, oraz, jeżeli połowy są przemieszczane z jednego statku na drugi, deklarację przeładunkową. Oba dokumenty są składane drogą elektroniczną.

3. Zdolność połowowa floty rybackiej

Państwa członkowskie zapewniają, aby ich floty nie przekraczały maksymalnego poziomu zdolności połowowej określonego dla każdego państwa członkowskiego. W związku z tym odpowiadają one za monitorowanie zdolności połowowej swoich statków oraz za sprawdzanie, czy oficjalnie deklarowany tonaż i moc silnika statku odpowiadają rzeczywistości. Niektóre duże statki, w przypadku których istnieje wysokie ryzyko niewywiązania się ze zobowiązań, muszą być wyposażone w urządzenia, które w sposób ciągły monitorują moc silnika.

4. Połowy rekreacyjne

Nadbrzeżne państwa członkowskie muszą dysponować elektronicznym systemem do rejestracji i zgłaszania połowów z rybołówstwa rekreacyjnego. Zabrania się wprowadzania do obrotu lub sprzedaży takich połowów.

5. Wprowadzanie do obrotu

Państwa członkowskie odpowiadają za kontrolę wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury na swoich terytoriach na wszystkich etapach, od pierwszej sprzedaży po przewóz i sprzedaż detaliczną. Muszą one zapewnić pełną cyfrową identyfikowalność świeżych i mrożonych produktów w oparciu o odpowiednie

etykietowanie w całym łańcuchu produkcyjnym. Identyfikowalność cyfrowa będzie miała również zastosowanie do produktów przetworzonych po 2029 r.

6. Nadzór

Państwa członkowskie muszą zapewnić nadzór nad działalnością połowową na swoich wodach poprzez bezpośrednie obserwacje dokonywane przez statki inspekcyjne lub nadzorujące statki powietrzne i poprzez zdalne wykrywanie na podstawie analizy danych VMS. Muszą mieć do dyspozycji inspektorów przeprowadzających inspekcje na morzu, w portach, podczas przewozu, w obiektach przetwórstwa oraz na etapie wprowadzania produktów rybołówstwa do obrotu. Inspektorzy muszą kontrolować w szczególności legalność połowów, narzędzia połowowe i silniki statków oraz dokładność wszystkich wymaganych dokumentów i deklaracji.

7. Kary

Po stwierdzeniu naruszeń państwa członkowskie muszą zapewnić stosowanie odpowiednich kar. Kary muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające oraz obejmować wszycanie postępowania administracyjnego lub karnego. Niektóre działania definiuje się jako poważne naruszenia we wszystkich państwach członkowskich. Państwa członkowskie stosują system punktów, na podstawie którego właścicielowi lub kapitanowi statku rybackiego, który dopuścił się poważnego naruszenia, przyznaje się punkty karne, co może prowadzić do zawieszenia licencji połowowej, a ostatecznie do cofnięcia licencji połowowej.

B. Zrównoważone zarządzanie zewnętrznymi flotami rybackimi

Statki unijne prowadzące połowy na wodach znajdujących się poza jurysdykcją państw członkowskich, a także statki państw trzecich prowadzące działalność na wodach UE, podlegają specjalnej procedurze wydawania upoważnień. System wydawania upoważnień do połowów i zarządzania nimi ustanowiony uprzednio w rozporządzeniu (WE) nr 1006/2008 (rozporządzenie w sprawie upoważnień do połowów) został zmieniony rozporządzeniem SMEFF.

Rozporządzenie SMEFF poprawiło monitorowanie i przejrzystość zewnętrznej floty rybackiej UE w oparciu o zasadę, zgodnie z którą każdy statek prowadzący połowy poza wodami UE musi być upoważniony i monitorowany przez państwo członkowskie bandery, niezależnie od obszaru i ram, w jakich działa. Rozszerzono zakres systemu upoważnień, aby uwzględnić takie praktyki, jak prywatne umowy między przedsiębiorstwami z UE a państwami trzecimi, czarterowanie unijnych statków rybackich i statków powracających do unijnego rejestru floty rybackiej po prowadzeniu działalności pod banderą państwa trzeciego (zmiana bandery). Państwa członkowskie są zobowiązane do wydawania upoważnień statkom rybackim na podstawie wspólnych kryteriów kwalifikowalności, uzupełnionych szczególnymi warunkami w zależności od charakteru upoważnienia. Zgodnie z rozporządzeniem SMEFF część elektronicznego rejestru upoważnień do połowów stała się publicznie dostępna i pozwala sprawdzić, kto i gdzie prowadzi połowy.

C. Połowy NNN

Połowy NNN są powszechnie uznawane za istotny problem środowiskowy, gospodarczy i społeczny. W odpowiedzi na tę globalną kwestię UE przyjęła

rozporządzenie w sprawie połowów NNN, które pozostaje przełomowym aktem prawnym dotyczącym rybołówstwa na całym świecie. Rozporządzenie w sprawie połowów NNN weszło w życie w styczniu 2010 r. i zostało uzupełnione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1010/2009, które wyjaśnia jego wdrożenie. Ma ono zastosowanie do wszystkich statków korzystających z zasobów rybnych przeznaczonych na rynek UE oraz do wszystkich obywateli UE zaangażowanych w działalność połowową. Nie ma ono jednak na celu zastąpienia głównej odpowiedzialności państw bandery za nakłanianie ich statków do postępowania zgodnie z przepisami ani też odpowiedzialności państw nadbrzeżnych za monitorowanie stanu swoich wód. Komisja interweniuje jedynie w przypadku, gdy te dwa mechanizmy nie działają, a poważne naruszenia nie są karane ani przez państwo bandery ani przez państwo nadbrzeżne.

Głównym celem rozporządzenia w sprawie połowów NNN jest zapobieganie przywozowi do UE produktów pochodzących z połowów NNN, powstrzymanie takiego przywozu i likwidowanie go. W związku z tym jego kluczowymi elementami są środki związane z rynkiem: system świadectw połowowych, którego celem jest umożliwienie wprowadzania na rynek UE wyłącznie ryb certyfikowanych jako legalne, oraz procedura identyfikacji (kartek) w przypadku państw trzecich uznanych za niechętne współpracy, co może prowadzić do wprowadzenia środków ograniczających handel. Tym kluczowym elementem towarzyszy szereg środków stosowanych przez państwo portu oraz przepisy dotyczące regularnej publikacji wykazu statków NNN, a także procedura karania unijnych podmiotów prowadzących lub wspierających nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy w dowolnym miejscu na świecie i pod dowolną banderą.

D. Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa

Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa (EFCA), ustanowiona w 2005 r. i działająca od 2007 r., poprawiła egzekwowanie i koordynację poprzez połączenie unijnych i krajowych zasobów kontroli, inspekcji i monitoringu działalności połowowej w ramach zastosowania wspólnych planów rozmieszczenia, które są jej głównym instrumentem. W rozporządzeniu w sprawie kontroli Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa przyznano nowe uprawnienia, aby zwiększyć skuteczność jej działań. Działania Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa są finansowane z trzech źródeł: z budżetu UE, z płatności za usługi świadczone na rzecz państw członkowskich oraz z dochodów z publikacji, szkoleń i innych świadczonych przez agencję usług.

Zadania Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa zostały określone w rozporządzeniu (UE) 2019/473. Obejmują one m.in. współpracę z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz Europejską Agencją Bezpieczeństwa Morskiego, z każdą w ramach odpowiedniego mandatu, z myślą o zwiększeniu skuteczności funkcji straży przybrzeżnej, takich jak bezpieczeństwo morskie, ochrona na morzu, działania poszukiwawczo-ratownicze, kontrola granic, kontrola rybołówstwa, ogólne egzekwowanie prawa i ochrona środowiska. Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego zapewnia zintegrowane usługi morskie dla Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz dla Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa w oparciu o systemy informujące o ruchu statków i inne narzędzia nadzoru. Te usługi udzielania informacji obejmują wykrywanie, identyfikację i śledzenie statków,

monitorowanie punktów wyjścia i wykrywanie anomalii, co ułatwia identyfikację połowów NNN.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Od czasu przyjęcia Traktatu z Lizbony Parlament, jako współprawodawca w ramach zwykłej procedury ustawodawczej, odgrywa wiodącą rolę w rozwoju WPRyb i jej systemu kontroli rybołówstwa. W szczególności Parlament odegrał ważną rolę w długim procesie tworzenia zmienionego systemu kontroli.

Komisja Rybołówstwa nadzoruje środki kontroli polityki rybołówstwa, uważając, że efektywne i niedyskryminujące ich wdrażanie musi stanowić jeden z podstawowych filarów WPRyb. W związku z tym Parlament, stwierdziwszy, że istnieją duże rozbieżności w stosowaniu rozporządzenia w sprawie kontroli w państwach członkowskich, 25 października 2016 r. przyjął [rezolucję](#) w sprawie tego, w jaki sposób ujednoczyć kontrole rybołówstwa w Europie. Zaś 30 maja 2018 r. Parlament przyjął [rezolucję](#) w sprawie wdrożenia środków kontroli w celu stwierdzenia zgodności produktów rybołówstwa z kryteriami dostępu do rynku UE. Rezolucje te stały się przyczynkiem do debaty, która doprowadziła do przedstawienia przez Komisję wniosku dotyczącego zmiany rozporządzenia w sprawie kontroli.

Parlament kontroluje również sprawozdanie roczne Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa i zatwierdza udzielenie absolutorium z wykonania jej budżetu.

Badania dla Komisji Rybołówstwa:

- [Social and Economic Impact of the Penalty Point System \[Społeczne i gospodarcze skutki systemu punktów karnych\] \(2016\);](#)
- [The CFP – Infringement Procedures and Imposed Sanctions throughout the EU \[WPRyb – Procedury w sprawie uchybienia i kary nakładane w całej UE\] \(2014\);](#)
- [Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU \[Nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy – Kary w UE\] \(2014\)](#)

Irina Popescu
10/2023

